

בין השמשות וצאת הכוכבים

פסחים (ג.)

revised

ב ק"ש של שחרית

משנה ברכות (ט):

✧ עד אימתי ניתן לקיים מנחת ק"ש של שחרית?

פירוש הרמב"ם למשנה שם (פ"א מ"ה)

ביאור הגר"א על שלחן-ערוך (סי' תנ"ט סעיף-קטן ב'), המולק על מגן אברהם (סי' נ"ח סעיף-קטן א')

ג קרבן פסח ופסח שני

[רמב"ם הלי קרבן פסח (פרק ה' הלכה ט'), ובכסף משנה – לעומת מה שכתב בהלי תמידין ומוספין (פרק א' הלכה ב')]

✧ מה קשה לך בכל א' מהמקורות הללו (כלומר, ברבינו יונה, בגר"א ובזרמב"ם)?

ד קטורת ביום הכיפורים

גמ' יומא (מו:), "אמר רבי יוחנן בעי ... ספק נינהו"

✧ מה תמוה בשקלא וטריא?

ריטב"א שם (ד"ה אמר רבי יוחנן)

✧ על איזה קושי עמד הריטב"א?

✧ ואיך יש למרץ את כל הקושיות הנ"ל על-פי דברי הריטב"א?

✧ עתה חזור אל סוגיין דהכא בפסחים – מה יש ליישב ע"פ כל זה?

וע"ע – שיעורים לזכר אבא מארי (ח"א עמ' מו-נב, קז-קכט) – להגרי"ד סולוביץ'יק
קובץ שיעורים הכא (סי' א' וב') – להג"ר אלחנן וסרמן

גמרא הכא (ב.), "מיתבי ויקרא אלקים ...
אמצותא דלילה"

✧ זריך להצין היטב את השלבים (the steps) של השקלא-וטריא.

הנה הגמרא הזאת במס' שבת היא היסוד לענין "צין-השמשות" –
גמ' שבת (לד:), "ת"ר ביה"ש ספק ... זהו לילה";
(לד: - ריש לה.), "דאיתמר שיעור ... תרי תילתי
מיל";

(ריש לה:), "א"ר יהודה אמר שמואל ... "עד
הנקודתיים

✧ מה קשה בגמרא הכא על-פי מה שלמדת במס' שבת?

צמקורות הצאים, תחזונו איך הם עולים עם מה שלמדת במס'
שבת?

א ק"ש של ערבית, וזכירת יציאת מצרים

משנה ברכות (ב.), עד " ... שיעלה עמוד השחר"

גמרא שם, "אמר מר משעה ... בתרומה בשעת
צאת הכוכבים"

✧ מאימתי ניתן לקיים מנחת ק"ש של ערבית?

משנה ברכות (יב:)

תלמידי ר' יונה (ברכות א: בדפי הרי"ף)

✧ למה ס"ל דיוצא זכירת יציאת מצרים אף אי קורא פרשת
"ויאמר" צין שקיעה לנאת-הכוכבים?

רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף א עמוד 3

... כיון שלא למדנו זכירת יציאת מצרים בלילה (ד' יב ב) אלא מרבוי דכל ימי חיך, ואין כתיב שם לילה בפירוש אלא מייתור כל בלבד דרשינן ליה, לא חיישינן אם אין אנו אומרים אותה בלילה ממש דכיון שלילה הוא לענין תפלת ערבית לילה הוי להזכיר יציאת מצרים

פירוש המשנה לרמב"ם פרק א משנה ה

... וסוף זמן קריאתה לדעת ר' אליעזר עד הנץ החמה. ולדעת ר' יהושע עד שלש שעות, לפי שהוא סובר שפירוש הכתוב ובקומך שעה שכל בני אדם כבר קמו, ויש שאינם קמים עד לאחר עבור שלש שעות מן היום, והם בני מלכים, ולפיכך מותר לקרוא עד סוף השעה השלישית. ודע שכל השעות שנזכרו בכל המשנה אינן אלא שעות זמניות. ופירוש זמניות הן השעות אשר שתים עשרה מהן ביום, וכן בלילה, ונמצא אמרו עד שלש שעות כאלו אמר עד שיעבור רבע היום, בין בתקופת תמוז בין בתקופת טבת, ועל דרך זו תדון בכלן.

שו"ע אורח חיים סימן נח סעיף א

זמן קריאת שמע של שחרית ... עד סוף ג' שעות, שהוא רביע היום

מגן אברהם סימן נח סעיף-קטן א

שלש שעות – נראה לי דהכא לכולי עלמא מנינן מעלות השחר

ציאור הגר"א אורח חיים סימן תנט סעיף 3

וגם החשבון של שעות זמניות בכל מקום אינו אלא מנ"ה [= מנץ החמה"] עד ש"ה [= שקיעת החמה"] והן נקראין שעות, כי שעות שאמרו ודאי שיערו על יום בינוני שהן נקראים שעות כ"ד ליום, וכבר אמרתי שי"ב שעות ביום בינוני הוא מנ"ה עד ש"ה ... ואף גבי ק"ש כן הוא ודלא כמ"א [= כמגן אברהם"] ריש סי' נ"ח שכתב נראה לי דהכא לכולי עלמא מנינן מעלות השחר

חידושי הריטב"א מסכת יומא דף מז עמוד 3

אמר רבי יוחנן הדר פשיט יהושע עוזאה בין הבינים ספק – ואיכא למידק דכיון דספק קאמר דהוי, מאי פשיטותא (הכא) [הוא] לבעיין, ואפשר דהכי קאמר בין הבינים ספק לפי שהוא נידון כפנים וכחוץ, כספק בין השמשות שיש בו מן היום ומן הלילה, הכא נמי יש בו מבפנים ויש בו מבחוץ וכקומץ ושירים המעורבין זה בזה

רמב"ם קרבן פסח ה, ט

מי שהיה בינו ובין ירושלים יום ארבעה עשר עם עליית השמש חמשה עשר מיל או יתר הרי זה דרך רחוקה, היה בינו ובניה פחות מזה אינו בדרך רחוקה מפני שהוא יכול להגיע לירושלים אחר חצות כשיהלך ברגליו בנחת [ונכסף משנה (ס) – ומה שכתב "מי שהיה בינו ובין ירושלים יום י"ד עם עליית השמש ט"ו מילין או יתר וכו'"] – הכי משמע שם בגמ' בט"ו מילין שאמרו הם מתחילים מהנץ החמה לא מעלות השחר

רמב"ם תמידין ומוספין א, 3

ואימתי זמן שחישתן [של קרבן התמיד, ושאר קרבנות], של בקר שוחטין אותו קודם שתעלה החמה משיאור פני כל מזרח